

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktor: Plukovník gšt. Jiří Birula.

P. R.:

Zpravodajská služba v bývalé rakousko-uherské monarchii.

(Dokončení.)

B. Srbská fronta.

Podle názoru Rongeova bylo rakouské zpravodajství mnohem lepší než srbské.

Zprávy rakouského generálního štábu o soustředování srbské armády téměř úplně souhlasily se skutečností.

Po prvním úspěchu rakouské armády bylo hlavní úlohou zjistiti stupeň porážky srbské armády a určit její materiální možnosti; po té stránce bylo mnoho vzájemně si odporujících zpráv; hory silně ztěžovaly činnost agentury a spojení s agenty.

Radiotelegrafní naslouchání nemohlo poskytnouti mnoho zpráv, neboť v srbské armádě bylo málo radiotelegrafních stanic; ale i u rakouské skupiny, operující na Balkáně bylo málo stanic.

Zpravodajské činnosti zúčastnil se rakouský konsul v Soluni, byl však velmi vzdálen od válečného jeviště a proto nemohl rakouské velení dobře včas orientovati. Zprávy docházely i od rakouského vojenského attaché v Řecku, který měl dobré styky s řeckým generálním štábem.

Srbský protiútok způsobil rakouské armádě velkou porážku; krátký vpád Srbů prozradil protirakouskou náladu pohraničního obyvatelstva, které působilo obrannému zpravodajství mnohé obtíže; ničilo železniční dráhy, telegrafní linky a obyvatelstvo na Sávě pokoušelo se signalisovati na srbskou stranu.

V druhé polovině září 1915 počalo se soustředování skupiny gen. Mackensena (3. armáda Kövess, 11. armáda von Gallwitz), připravující velkou ofensivu proti Srbsku. Úlohou obranného zpravodajství bylo zastříti toto soustředování. Pošta a telegraf byly od 2. do 20. září uzavřeny pro soukromý styk; telegrafní censurní komise zadržela v té době asi 1300 telegramů. Velmi těžké bylo udržeti v tajnosti přípravu před místním obyvatelstvem, které většinou bylo s rakouského hlediska nespolehlivé.

Po celou válku se Srbskem bylo důležitou úlohou zpravodajství sledovati náladu Řecka a Rumunska a možnou pomoc Dohody Srbsku. Na počátku října 1915 stala se akutní otázka o možnostech vysazení anglo-francouzských vojsk v Soluni.

Rakouský konsul v Soluni hlásil jeho počátek; konsulova výborná prý hlášení byla doplňována hlášeními vojenského attaché v Athénách; kromě toho attaché v Madridu hlásil dopravní lodi, projíždějící Gibraltarem do Středozemního moře. Ronge tvrdí, že generální konsul v Soluni získal dokonce konfidenta v štábu ang-

lického generála Hamiltona. Mimo to bylo pro přímé pozorování dohodových vojsk přijato do služeb šest spolehlivých agentů.

Když dohodové mocnosti zakázaly rakouskému konsulovi v Soluni telegrafování v šifrách, pomohl si tím, že posílal kurýry svá hlášení do Xanthi (na řecko-bulharských hranicích), odkud je pak tamní konsul dával dále telegraficky. V Xanthi bylo utvořeno zvláštní agenturní středisko, které se velmi osvědčilo, zvláště když si Dohoda vymohla zatčení všech zástupců středních mocností v Soluni.

Při úplném ústupu Srbů do Albanie počátkem listopadu 1915 bylo rakouské zpravodajství nejvýš těžké, ježto všechny srbské oddíly byly promíchány a bylo nemožné zjistiti nepřátelské válečné složení. Agenturní středisko v Mostaru mělo sice agenty v Albanii, ti však nemohli rychle posílati svá hlášení. Jedinými prostředky zpravodajství byly v té době výsledky zajatců a letectvo.

Ačkoli štáb 3. armády měl srbské radiové šifry, mohl jich jen málo využít, neboť radiem se vysílal jen nepatrný počet depeší.

Zpravodajství proti Srbsku (a také proti jiným státům) mnoho pomáhala ústřední evidenční kancelář Červeného kříže, která měla širokou a soustavnou organizaci.

Soustavným využíváním korespondence získávala se cenná vojenská data. Zajímavé je upozorniti na velmi účinný, ale i provokatérský způsob, kterého užívala evidenční kancelář Červeného kříže k získání informací a sbírání materiálu pro soudní stíhání zběhů po válce.

Zběhové, přecházející na stranu dohodových armád a vstupující do jejich řad, aby bojovali za svou národní svobodu, užívali obyčejně též zajatecké pošty, aby o sobě dali zprávu svým příbuzným, kteří zůstali v Rakousku. Censura, slídící horlivě po této korespondenci a získávající již z prvních odpovědí rukopisy příbuzných, potom výborně napodobila tyto rukopisy a zasílala padělané dopisnice zběhům; ti se dali ukolébati tímto „dobrým spojením“, psali čím dále tím důležitější zprávy, užitečné pro rakouskou zpravodajskou službu.

C. Italská fronta.

Rakouské zpravodajství dostalo včas zprávy o „Londýnském paktu“ a o soustředování velkých sil v prostorech, hraničících s Rakouskem. Když Itálie vypověděla spojeneckou smlouvu s Německem a Rakouskem, byli do míst předem stanovených vysláni agenti, určení pro případ války s Itálií.

Zprávy rakouského generálního štábu o soustředování italské armády odpovídaly hodně skutečnosti; také plán italského generálního štábu o ofenzivě dvěma armádami na sošské frontě byl znám již v míru. Rakouské velení čekalo brzkou ofenzivu tím spíše, že hranice byly obsazeny velmi slabě, a to hlavně domobranci, pochodovými a dobrovolnickými prapory.

Avšak k velikému překvapení Rakušanů omezili se Italové jen na obsazení některých pohraničních rayonů a tak poskytli Rakousku celý měsíc času před zahájením větších operací.

Podle Rongeho byly zprávy italského generálního štábu o počtu rakouské armády velmi nesouhlasné (kolísaly se mezi 220 a 300 praporek). Ronge uvádí, že si italský generál Capello stěžuje v své knize na neschopnost a nepřipravenost italského zpravodajství; italská zpravodajská služba byla rozptýlena mezi vrchním velitelstvím, ministerstvem války a ministerstvem zahraničí; ba i ministerský předseda měl svůj zvláštní zpravodajský orgán.

Ztracený měsíc dal rakouskému generálnímu štábu čas, aby učinil nutné zpravodajské přípravy. Pro úplné uzavření hranic bylo proniknutí agentů do nepřátelského týlu velmi obtížné a bylo nutné hledati nějaké východisko; bylo utvořeno agenturní středisko ve Feldkirchu (v Rakousku, na švýcarských hranicích). Do Curychu byl komandován důstojník se zpravodajskou úlohou; agenti pronikali do Itálie přes Švýcarsko.

Jakmile začaly operace, získalo se mnoho zpráv od zběhů a zajatců, kteří byli prý mnohomluvní.

Radiotelegrafní naslouchání, které se s počátku setkalo s četnými obtížemi, bylo soustavně organisováno na konci května 1915.

V roce 1917 byla radiová služba reorganisována a radiogoniometrické stanice, které do té doby byly zavedeny jen na zkoušku, dostaly za úlohu denním měřením přezkušovati stanoviště italských radiotelegrafních stanic.

Obranné zpravodajství musilo se mnoho zabývati iredentou, které se v míru nevěnovala dostatečná pozornost.

Zmíníme se krátce o zpravodajské službě za nejdůležitějších operací.

Italské ofensivy na Soči.

Podle Rongeho nebyly tyto ofensivy nikdy překvapením pro rakouskou armádu. Dobrá práce radiotelegrafních naslouchacích stanic, výsledky zajatců a zběhů i jiné prostředky dávaly vždy včasné zprávy o příchodu posíl na italskou frontu.

Rakouská ofensiva roku 1916 v Tyrolsku.

Rakouské velení připravovalo ofensivu v Tyrolsku na jaře 1916. Aby se přípravy zastřely a nepřítel byl uveden v omyl, pracovalo několik radiotelegrafních stanic v určitém smyslu (podle plánu) a zvláštní šifrou, kterou mohli Italové snadno rozluštit. Za příprav k ofensivě provádělo bombardovací letectvo nálety; prováděla se i aktivní sabotáž na italských železnicích, elektrických zařízeních a j., a to pomocí agentů. Příprava Rakušanů k ofensivě zůstala před italským zpravodajstvím utajena a útok byl pro italskou armádu překvapením.

Úspěchy Rusů v Haliči donutily Rakušany k tomu, aby ofensivu proti Italii zastavili.

Rakouská ofensiva v říjnu 1917.

Již v srpnu po úspěchu Italů v 11. sočské bitvě rozhodlo se německo-rakouské velení provést velkou ofensivu, aby učinilo konec nebezpečí pro Terst. Sedm německých divisí a jeden rakouský armádní sbor mělo utvořit 14. německou armádu; tato armáda

a dvě sočské armády byly pod velením arcivévody Evžena; tyrolská a korutanská fronta tvořily skupinu generála Conrada.

Zpravodajské přípravy k ofenzivě byly společně projednány 12. září v Badenu přednosty zpravodajských oddělení německého a rakouského vrchního velitelství. K zastření příprav k ofenzivě bylo od 20. září až do zahájení ofenzivy přerušeno poštovní a telegrafní spojení do ciziny v určitých prostorech a na některých železnicích.

Aby byli Italové uvedeni v omyl, byl jeden německý armádní sbor nejdříve přesunut do Tyrol, kde se německé oddíly ukazovaly v předních liniích. Tato demonstrace měla úspěch a generál Cadorna zesílil tento úsek 7 pěšími brigádami.

Byla učiněna všechna zpravodajská opatření, aby se zjistilo, jak jsou Italové orientováni o přípravách k ofenzivě a jaká činí proti ní opatření. Zpravodajství přišlo velmi vhod, že se 20. září dostal do rukou Rakušanů šifrový klíč pro optické a telefonické spojení.

Pečlivě se připravovala radiová služba. „Penkaly“*) a radio-telegrafní skupiny byly umístěny ve dvou sledech, aby při přemístění velitelství dopředu a při pronásledování nenastala v radiové službě přestávka. Ronge odjel 22. října na italskou frontu, aby tam osobně přezkoušel všechny přípravy k naslouchání radiem.

22. října dostali Italové zprávu od zběhů o chystající se ofenzivě.

Ofenziva se zdařila a rakousko-německá vojska dosáhla 10. listopadu řeky Piave.

Při ofenzivě padlo do rukou německo-rakouských vojsk velmi mnoho dokumentů, jichž studium trvalo několik měsíců. Ve všech dobytých místech, zvláště v budovách, kde pracovala agenturní střediska, konaly se důkladné prohlídky za pomoci četnictva. Mnoho užitečného získalo z dokumentů i obranné zpravodajství (akta o iredentě, o zbězích, o špionáži atd.).

Mezi dokumenty byl velmi zajímavý „Předpis o výsledku zajatců“, v kterém byl zdůrazněn velký význam psychologie při výsledku zajatců a věnování pozornosti národnosti a náboženství vyslýchaného.

Autor ukazuje, že v té době agentura hlásila o rozhodnutí, učiněném na mezispojenecké poradě v Nervi, že se má na italskou frontu odeslati 350.000 Francouzů a Angličanů, i o tom, že generál Foch bude veletí italské frontě. O dopravě dohodových vojsk po železnicích a na automobilech došlo z Francie, Španělska a Švýcarska mnoho hlášení od agentů.

Bitva na Piavě 1918.

Od počátku února 1918 šířily se agenturní zprávy o odchodu anglo-francouzských vojsk z italské fronty; ale sluchy o odchodu všech těchto vojsk byly jen pokusem o oklamání rakouského velení, což bylo brzo poznáno. Do polovice dubna dověděli se Rakušané z radiotelegramů, že v Itálii zůstal XII. francouzský a XIV. anglický sbor.

*) Krycí jméno naslouchací stanice.

Rakouská ofensiva zamýšlela se na konec května, potom byla odložena na 15. června.

Zpravodajská služba zahájila své přípravy; zjištění válečného složení bylo silně ulehčeno tím, že mnohé italské armádní sbory a divise dávaly šifrovanými radiotelegramy hlášení o svém stanovišti. Radiová služba se vskutku osvědčovala, neboť mezi 1. a 4. květnem byly ji zjištěny všechny štáby armád, 20 armádních sborů z 25 a 37 pěších divísí z 57; mimo to všechny jezdecké divise.

Počet telefonních naslouchacích stanic byl zvýšen na 82, protože mnohé stanice byly vzaty z ruské fronty.

Italské velení ofensivu očekávalo; italská armáda učinila již velký pokrok, velké ztráty v dělostřelectvu byly nahrazeny, byly utvořeny kulometné a minové pluky, počet letounů vzrostl. Rakouské velení však věřilo ve vítězství... Před samou ofensivou objel Ronge celou frontu a přesvědčil se „o výborné přípravě zpravodajské služby“.

Ale ofensiva 11. armády se ztroskotala za velkých ztrát. S neúspěchem ofensivy 11. armády padla i celá červencová ofensiva.

Výsledky zajatců ukázaly, že lhůta rakouské ofensivy byla prozrazena nejen zběhy, nýbrž i neopatrnými telefonními rozhovory, z nichž nepřítel poznal přesnou hodinu začátku ofensivy.

Neúspěch bitvy na Piavě a stále se zhoršující situace uvnitř státu byly podle Rongeho vodou na mlýn pro nepřátelskou propagandu, která se vedla za pomoci Slovanů a Rumunů. Ve státě začal se boj proti parlamentu, věřilo se nejdívočejším zprávám, zvláště pocházely-li od důstojníků.

Pojednáváje o poslední velké ofensivě Italů za pomoci nově utvořené 10. anglické a 12. francouzské armády v říjnu 1918, zdůrazňuje opět autor skvělou činnost zpravodajství, zvláště radiové služby. Ale to již bylo před samým koncem monarchie a nic nemohlo změnit její osud.

D. Rumunská fronta.

Podle Rongeho ofensivní zpravodajství proti Rumunsku, řízené zvláštním důstojníkem v Evidenzbüro i před vstupem Rumunska do války, pracovalo dobře. Od počátku 1916 existovalo agenturní středisko v Bukurešti a pomocná střediska v Jassecch a v Galaci; několik pozorovacích důstojníků pracovalo na Prutu v severním Rumunsku. Vyměňovaly se čile zprávy s Němci a Bulhary.

Rakouské velení získalo různými prostředky zprávy o postupném zesilování a o reorganisaci rumunské armády, o dovozu válečného materiálu a j. Na konci června 1916 dostalo zprávu o úsilí Dohody přimět Rumunsko po úspěších Brusilovových ke vstupu do války. V polovině července dostalo agenturní středisko v Kronstadtu (Brasso) zprávu o zastavení všech dovolených (od 2. srpna) a o povolávání záložníků. Tato zpráva byla brzy potvrzena s tím dodatkem, že 27. srpna začne ofensiva.

Rakouský vojenský attaché v Sofii v dohodě se štábem generála Mackensena a za pomoci bulharského gen. štábu měl zaříditi soustavou zpravodajskou službu proti Rumunsku. V Sedmihradsku

bylo vedení zpravodajství svěřeno hlavnímu agenturnímu středisku v Kronstadtu. Pro 1. rakouskou armádu, která se v polovici srpna začala soustřeďovati proti Rumunsku, bylo zřízeno agenturní středisko v Kluži.

Rumunsko vypovědělo válku 27. srpna a rumunská vojska ihned překročila sedmihradské hranice.

Zpravodajská služba po úplném uzavření hranic potřebovala nějaký čas, aby se přizpůsobila novým okolnostem. Agenturní střediska a konsuláty existující v Rumunsku musily opustit zemi; agenti, kteří zůstali na místě a mohli pokračovat v práci, byli nuceni odesílat své zprávy velkými oklikami a tak zprávy docházely pozdě; agenturní střediska blízko hranic musila při zahájení rumunské ofensivy rychle ustoupit.

Do Sofie byl komandován důstojník odborník v radiové službě, aby tam tuto službu organisoval.

V polovici října 1916 bylo Sedmihradsko od Rumunů očištěno a úkolem zpravodajství bylo nyní zjistiti složení a sílu rumunských oddílů, zachytivších se v průsmycích, a zjišťovati posily Rusů z jejich levého křídla, které se postupně protahovalo až do Dobrudže. Tento úkol velmi usnadňovala ruská radiová služba, která vysílala i hlášení o těchto posilách.

Agenturní zprávy bylo nutno posuzovati velmi opatrně, neboť obíhalo mnoho navzájem si odporujících zpráv a pověstí. Určiti správně válečné složení Rumunů bylo těžké, protože se tvořily nepravidelné formace, nové pluky; některé jednotky tvořily nové brigády, někdy i nové divise.

Ofensiva generála Mackensena s německými, rakouskými, bulharskými a tureckými vojsky byla zahájena 10. listopadu. 25. listopadu překročila vojska Dunaj u Svistova; následkem této ofensivy byl pád Bukurešti (6. prosince).

V té době hlavním zpravodajským prostředkem byly výsledky zajatců a zběhů; agentura nedávala zpráv, mnozí agenti zřejmě padli do rukou nepřítele a ti, kteří pokračovali v práci, nemohli získati rychlé spojení.

Po dobytí Bukurešti byl komandován do tohoto města zvláštní důstojník, aby organisoval studium spousty různých úředních listin, které tam Rumuni zanechali.

IV.

Průmyslová a obchodní špionáž a sabotáž.

Průmyslová a obchodní špionáž Dohody neustále rostla; ruku v ruce s ní šla i sabotáž.

Podle Rongeho sabotáž v Německu řídilo ministerstvo války v Paříži; mnoho činnosti projevovala i sabotážní střediska v Haagu a v Bernu. Anglie organisovala sabotážní střediska v Rotterdamu a v Kodani. Rusko organisovalo sabotáž prostřednictvím vojenského attaché v Haagu; na ruské frontě bylo v čele sabotáže zvláštní středisko u štábu vrchního velitelství, které založilo i zvláštní

školy v Minsku, v Rize, v Kijevě, ve Smolensku a j. Sabotáž na frontě počítávalo Rakousko zvláště na frontě ruské.

V R u m u n s k u byla ruská sabotážní střediska v Turnu-Severinu, v Giurgiu a Galaci.

Cílem sabotáže bylo: rušení provozu poškozováním strojů, elektrických vedení, zakládáním požárů v objektech a skladech, výbuchy, poškozování lokomotiv a železničního zařízení, působení škod v polním hospodářství, rozšiřování dobytčích nákaz atd.

Jak Ronge v své knize ukazuje, nebyla rakousko-uherská zpravodajská služba dostatečně připravena ani na aktivní provádění sabotáže, ani na energický boj s ní. Nevěnovala se též dostatečná pozornost zpravodajství o nepřátelském vojenském průmyslu.

Autor ukazuje, že hospodářské špionáži a sabotáži pomáhala i velká bezstarostnost příslušných kruhů. Nepřátelskou špionáž ulehčovaly i živly státu nepřátelské, zaměstnané v různých podnicích.

Vrchní velitelství, ministerstvo války a ministerstvo vnitra vydávaly nařízení k zamezení sabotáže, před níž varovaly vyhlášky. Odstrašujícím dojmem působily i hrozby přísnými tresty. Vojenské a civilní osoby, dopouštějící se sabotáže, podléhaly pravomoci vojenských soudů; jednalo se s nimi podle stanného práva a byly i v zápolí za přitěžujících okolností trestány smrtí oběšením.

Ronge píše, že větší pozornost zpravodajství v nepřátelském válečném průmyslu a boji s hospodářskou špionáží věnovala se teprve tehdy, když byla utvořena kancelář pro „vnitrozemskou zpravodajskou službu“ („Inlandkundschaftsstelle“) při zpravodajském oddělení vrchního velitelství.

Tato kancelář měla za úkol využívat pro zpravodajství všech vztahů hospodářského, průmyslového nebo vědeckého rázu mezi domovinou a zahraničím, tato kancelář měla také bránit obchodní špionáži nepřátel.

Během času byli ustanoveni zvláštní důstojníci pro toto zpravodajství i v stanovištích vojenských velitelství.

V.

Postupný vývoj zpravodajské služby.

Stále se rozšiřovala služba naslouchání radiového a telefonního. Na frontě byly utvořeny „dělostřelecké měřické oddíly“, které zaměřovaly stanoviště nepřátelských baterií podle zvuku. V únoru 1917 u každé dělostřelecké brigády byli ustanoveni dělostřelečtí zpravodajští důstojníci.

V polovici r. 1917 byl na frontě u každého pěšího praporu jeden stálý důstojník pozorovatel. Na konci r. 1917 u každé pěší divise byly utvořeny čtyři pěší pozorovací skupiny a u jezdecké divise tři.

Pro nedostatek tlumočnicků byla v květnu 1918 založena ve Vídni škola pro tlumočníky.

Pro agenty chtěl plukovník Ronge*) vydati zvláštní „průvodce“ pro určité důležité prostory v nepřátelských státech; měly to být jakési „Baedekry“ pro agenty.

*) Plk. Ronge se v dubnu 1917 stal přednostou zpravodajského oddělení vrchního velitelství a Evidenzbüro.

Ke konci války mělo zpravodajské oddělení vrchního velitelství 50 důstojníků a úředníků; Evidenzbüro mělo jich 100; k tomu byl pasový úřad.

Závěr Rongeův.

Autor považuje agenturu za důležitý a někdy i jediný zpravodajský prostředek; soudí, že úspěch agentury závisí mnoho na podpoře obyvatelstva, které však musí správně chápat význam ofensivní agentury i důležitost opatrnosti a boje s nepřátelskou špionáží. Hlavní požadavky kladené na orgány ofensivní agentury jsou: strízlivost, důslednost, znalost lidí, odborná zkušenost ve vlastním oboru a také znalost cizích jazyků.

V Rakousku se v míru vždycky skrblilo penězi na agenturu; za války byla tato překážka odstraněna.

Radiotelegrafní naslouchání radiem mělo kromě srbské fronty všude veliký význam. Ronge tvrdí, že metody radiové služby zůstaly až do konce války velkým tajemstvím rakouské armády; veškerý personál prokázal velký smysl pro povinnost a mlčelivost.

Telefonní naslouchání, používané v samé blízkosti fronty, nemohlo býti udrženo v takové tajnosti jako služba radiová; bylo brzy napodobeno nepřítelem.*)

Výsledky zajatců považuje autor za velmi důležitý pramen a zdůrazňuje, že tento pramen býval často pramenem jediným. Autor praví, že se mnoho cenných zpráv získávalo nejen od vojinů, ale i od důstojníků, ba i generálů; povídavost zajatců vysvětluje obratným způsobem výsledku a využitím psychologického stavu zajatců. Na zajatce silně působil strach a často i představa o veliké informovanosti vyslychajících, kteří tuto informovanost dovedli obratně ukazovati. Autor se zmiňuje i o použití přístrojů k naslouchání rozhovorů zajatců mezi sebou v jejich barácích.

Všeobecný závěr.

Chronologický popis postupného vývoje zpravodajské služby v bývalé rakousko-uherské monarchii v období více než stoletím ukazuje, jak pomalu se vývoj dál, jak veliké byly nesnáze a jak směšně málo peněz se na to v míru věnovalo.

Povolovaný úvěr nikdy neodpovídal rostoucím úkolům ofensivního a obranného zpravodajství. Generální štáb, ač (jak je v knize několikrát řečeno) vynakládal veliké úsilí, nemohl vymoci opatření k náležitěmu rozšíření zpravodajské služby.

Pokud lze souditi z dosažených výsledků, nebylo ani dostatečných opatření k „zesílení zpravodajství“ pro případ války (mobilisace zpravodajské služby).

Když se za války počaly věnovati veliké peníze na zpravodajství, nebylo již možné napravit nedostatky v mírové organizaci;

*) Sluší upozorniti na to, že se Rakušané dověděli o tom, že Italové užívali telefonního naslouchání již od počátku r. 1916, teprve na podzim r. 1917; v tomto období jen v úseku Wippach—Rombon zachytili Italové více než 5200 telefonických rozhovorů.

na př. nepřipravenost v agentuře bylo třeba doháněti najímáním velkého počtu agentů málo vycvičených a často i nespolehlivých. Agentuře mnoho škodilo i to, že vojsko a hlavně mnozí velitelé, neměli pro ni pochopení, což zvláště v prvním období války brzdilo agenturní práci.

Pro nedostatečné spojení s agenty přes frontu bylo nutné organisovati práci přes neutrální státy pomocí vojenských attaché a agenturních středisk.

Autor se přiznává, že se v míru nevěnovala dostatečná pozornost hospodářskému zpravodajství, studiu válečného průmyslu možných protivníků, jakož i otázkám aktivní sabotáže i boje se sabotáží nepřátelskou.

V míru byly sice učiněny některé přípravy ke škůdnické činnosti i nepřátelském tylu od vyhlášení války; tato činnost neměla však takových výsledků, aby to bylo mohlo mít vliv na nepřátelskou mobilisaci a na chod vojenských událostí.

Obranné zpravodajství trpělo tím, že nemělo jednotného řízení již v míru. Velké nesnáze mu působila i okolnost, že v monarchii byly národy, kteří s Rakouskem necítily a měly své vlastní, národní cíle a snahy.

Ze zpravodajských prostředků za války obírá se autor s obzvláštní láskou a velmi podrobně nasloucháním radiem, které bylo dobře připraveno již v míru zásluhou autorovou, jenž byl tehdy přednostou pátrací skupiny Evidenzbüro.

Zpravodajská činnost jezdeckta, v kterou se skládaly veliké nádeje, nebyla na výši a nedávala výsledků, které se od ní očekávaly.

Zřejmě i letecké prostředky, malé počtem a nedokonalé technicky, nedávaly velitelství mnoho zpravodajských dat.

V popisech různých bojových operací na jednotlivých frontách jsou poučné výklady o přípravách ofensivního i obranného zpravodajství k operacím, provedeným někdy společně se spojenci.

Široce založená organisace censure, již mnoho pomáhala i soustavně organisovaná práce evidenční kanceláře Červeného kříže, přinášela zpravodajské službě cennou pomoc.

*

Kniha Rongeova vedle hojných jiných děl o zpravodajství ukazuje, jak velikou a odpovědnou úlohu má zpravodajství a jeho příbuzná odvětví za dnešních složitých vojensko-politicko-hospodářských poměrů. Potvrzuji znovu, že zárukou úspěchu je důkladná práce v míru, prováděná tak, aby se každým okamžikem mohla přizpůsobiti poměrům válečným.

Zpravodajská služba může dáti za války nejlepší výsledky jen tehdy, bude-li mít již v míru hluboké, silné a široce rozvětvené kořeny.
